

«ЗАТВЕРДЖУЮ»:

Ректор
Класичного приватного університету
В.М. Огаренко
2021 р.

ВИСНОВОК

Класичного приватного університету
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Акімова Андрія Володимировича
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
на тему
«Концептуальні основи електронного врядування в системі місцевих громад»

ВИТЯГ

з протоколу № 3/1 розширеного засідання кафедри публічного управління
та землеустрою Класичного приватного університету
від «11» жовтня 2021 року

Присутні:

Члени кафедри публічного управління та землеустрою: зав. кафедри публічного управління та землеустрою, д.держ.упр., проф. Мордвінов О.Г.; д.держ.упр., проф. Огаренко В.М.; д.держ.упр., проф. Мерзляк А.В.; д.держ.упр., проф. Покатаєв П.С.; д.держ.упр., доц. Кіктенко О.В.; д.держ.упр., проф. Кравченко Т.А.; д.держ.упр., проф. Боклаг В.А.; д.е.н., проф. Покатаєва О.В., к.т.н., доц. Александрова Н.Б.; д.держ.упр., доцент Козарь Т.П.; к.держ.упр., доц. Стрілько Я.С.; к.е.н., доц. Педак І.С.; к.держ.упр., доц. Набока К.О.

Запрошені на розширене засідання кафедри: д.держ.упр., професор Болдуєв М.В., професор кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»; д.держ.упр., доцент Бікулов Д.Т., завідувач кафедри бізнес-адміністрування та менеджменту Запорізького національного університету.

Рецензенти дисертаційного дослідження:

Боклаг В.А. – д.держ.упр., професор, професор кафедри публічного управління та землеустрою Класичного приватного університету;

Кравченко Т.А. – д.держ.упр., професор, професор кафедри публічного управління та землеустрою Класичного приватного університету.

СЛУХАЛИ:

Доповідь про результати завершеної дисертаційної роботи здобувача кафедри публічного управління та землеустрою Акімова Андрія Володимировича на тему «Концептуальні основи електронного врядування в системі місцевих громад», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування (галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування).

Тема затверджена на засіданні науково-технічної ради Запорізького національного університету, протокол № 4 від «16» листопада 2017 року.

Науковий керівник – д.держ.упр., професор Бікулов Д.Т., завідувач кафедри бізнес-адміністрування та менеджменту Запорізького національного університету.

У своєму виступі аспірант Акімов А.В. коротко доповів результати виконаного наукового дослідження, основні положення дисертаційної роботи, що виносяться на захист (актуальність роботи, наукову новизну, наукову і практичну цінність, теоретичні і методичні основи досліджуваної проблеми, результати проведених досліджень, що містяться у відповідних розділах роботи), перелік опублікованих праць за темою дисертації, а також відомості про впровадження результатів дослідження на практиці та у навчальний процес.

Запитання до здобувача:

Д.держ.упр., доцент Кіктенко О.В. (Zoom): Поясніть, будь ласка, чим обумовлений вибір теми дисертаційного дослідження?

Акімов А.В.: Дякую за запитання. Вибір теми зумовлений актуальністю питання для місцевих громад та органів місцевого самоврядування, позиції обмеженості фінансових, людських та інформаційних ресурсів. Тому в роботі пропонуються різноманітні механізми, побудовані на засадах електронної демократії, які включають в себе проектування систем електронного урядування, виявлення ризиків при реалізації публічного управління, моніторинг ефективності, формування короткострокової стратегії впровадження місцевого самоврядування на підприємстві на засадах електронної демократії, що дозволяє органам місцевого самоврядування правильно побудувати відносини з місцевими громадами у контексті цифровізації суспільства.

Д.держ.упр., професор Боклаг В.А.: В дисертаційній роботі Вами удосконалено методику впровадження електронного урядування у місцевих громадах. Поясніть, будь ласка, в чому унікальність саме Вашого підходу?

Акімов А.В.: Дякую за запитання. Запропонований нами методичний підхід до впровадження електронного урядування у системі місцевих громад спрямований на інтеграцію місцевих громад до загальнодержавної політики цифровізації публічного управління, використовуючи при цьому загальнодоступні електронні інструменти (Google, Facebook тощо), що дозволить сконцентрувати бюджетні витрати на технологічному напрямку, як то створення реєстрів та баз даних, які потребують інвестицій, в тому числі з місцевих бюджетів.

Д.держ.упр., професор Мерзляк А.В.: У Вашій роботі було представлено чинники негативного впливу на процеси впровадження електронного урядування. Надайте, будь ласка, перелік, що саме входить до організаційно-управлінських чинників?

Акімов А.В.: Дякую за запитання. До організаційно-управлінських чинників, які негативно впливають на інноваційну діяльність підприємств, можна віднести: сталі організаційні структури, надмірна централізація, консервативність ієрархічних принципів побудови місцевого самоврядування, перевага вертикальних потоків інформації, установка замкненості, труднощі в міжгалузевих взаємодіях, зокрема між центральними органами державної влади – адміністративною вертикаллю та органами місцевого самоврядування.

К.держ.упр., доцент Стрілько Я.С.: Вами було представлено концепцію впровадження електронного урядування, розвиток якої складається з 4-х напрямків. Розкрийте сутність кожного з них.

Акімов А.В.: Дякую за запитання. Сутність чотирьох напрямків концептуальних основ впровадження електронного урядування полягає у багатовекторному послідовному просуванні комплексу заходів: технологічного, що передбачає відповідність та адекватність технологій в системі публічного управління тим технологіям, що використовуються переважною частиною суспільства у своїй життєдіяльності; економічного, що побудований на думці, що впровадження електронних засобів управління суспільством знижує трансакційні витрати; інституціонального, що передбачає створення норм та організацій, що забезпечують виконання таких норм в суспільстві; специфічного, що передбачає використання інструментів, які притаманні цифровому простору, а не просування традиційних, звичних аналогових інструментів.

Д.держ.упр., професор Болдуєв М.В.: Назвіть, будь ласка, головні сучасні управлінські загрози у впровадженні електронного урядування у місцевих громадах.

Акімов А.В.: Дякую за запитання. До управлінських загроз у впровадженні електронного урядування належать такі фактори:

- дефіцит інвестиційних ресурсів, необхідних для розвитку, модернізації і технічного забезпечення електронного урядування;
- політична нестабільність забезпечення функціонування місцевих громад;
- порушення організаційних господарських та управлінських зв'язків;
- неефективне використання людських і матеріальних ресурсів;
- інертність мислення лідерів громади та громадян;
- стримуючий вплив демократії на адміністрування.

Д.держ.упр., професор Кравченко Т.А.: Одним з елементів запропонованої концепції розвитку електронного урядування є наявність в суспільстві електронної демократії. Як Ви співвідносите ці поняття?

Акімов А.В.: Дякую за запитання. Електронна демократія є моделлю управління цифровим суспільством, своєрідною дорожньою картою, що визначає права та можливості громадян, громади в самоврядуванні. В сучасному суспільстві урядування неможливе без демократії, адже саме демократія надає можливість отримувати найбільш ефективний зворотний зв'язок від об'єкта управління. Така ж ситуація складається в цифровому суспільстві – електронне урядування має базуватись на електронній демократії, яка забезпечує, в першу чергу доступ до управлінської системи, у тому конструктивному вигляді, що не заважає процесу публічного управління в цілому.

Д.держ.упр., професор Покатаєв П.С.: Скажіть, будь ласка, досвід яких країн вивчався в роботі?

Акімов А.В.: Дякую за запитання. В роботі вивчався досвід демократичних країн, що досягли певних успіхів у впровадженні електронного урядування у сучасний період: Естонія, Франція, Польща. Однак дієвої моделі, яка б повністю задовольнила суспільний попит, наразі немає. Важливою рисою, що з'ясовується з кожного кейсу, є інтеграція концепцій електронного урядування у єдину державну політику та всебічна підтримка з боку суспільства.

К.е.н., доцент Набока К.О.: Чим саме відрізняється удосконалена Вами

концепція впровадження електронного урядування від вже існуючих?

Акімов А.В.: Дякую за запитання. В центрі запропонованої нами системи є місцева територіальна громада як первинний носій потреб суспільства та індивіда, а не уряд та організації, які ним контролюються. В концепції враховані всі соціальні групи населення, а також гендерна та вікова амбівалентність.

В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь:

Д.держ.упр., професор Бікулов Д.Т. (науковий керівник): Серед актуальних проблем, що стоять перед органами місцевого самоврядування та державної влади є підвищення ефективності публічного управління на всіх його рівнях. Вирішення цього завдання можливе за умови застосування низки активних дій уряду, органів місцевого самоврядування, компаній та громадян.

Розвиток сучасного суспільства характеризується новими реаліями, які забезпечуються використанням нових інтелектуальних технологій в умовах обмеженої кількості природних ресурсів та факторів виробництва. Формуються нові види та способи публічного управління, серед яких мають місце «електронна демократія», «електронне урядування», як форми та методи управлінських відносин, їх структурна організація, системний устрій публічного управління і адміністрування, схема суспільних взаємовідносин в громадах. Значна частина суспільних відносин переміщується в інтернет-простір, що забезпечує безмежність вільного спілкування та практично необмежене місце для організації будь-якої суспільної діяльності, динаміку рухів об'єктів та суб'єктів суспільного управління, забезпечення належного управлінського впливу.

В Україні протягом всього періоду її еволюції, формуванні її як об'єкта публічного управління мав місце та значення суттєвий вплив інших держав та формування відповідних механізмів публічного управління, що не відповідали реальній ситуації та потребам українського суспільства. Інертність механізму публічного управління, недостатність ресурсів для організації адекватної системи управління зумовлює необхідність її інтенсивного розвитку, який буде зумовлений активізацією внутрішніх ресурсів, ключове місце в яких займають цифрові засоби збереження та передачі інформації. Потреба в управлінських ресурсах, технологіях для розвитку іманентна кожній соціальній формації. Місцеве самоврядування, особливо в умовах проголошеної децентралізації, є потенційно одним з найбільш демократичних управлінських інститутів, здатних сприяти досягненню компромісу між потребами громадян і державною політикою. Отже, запровадження електронної демократії в сфері діяльності органів місцевого самоврядування та громад є важливим завданням науки та практики державного управління.

Місцевим громадам не надано достатньої можливості приймати участь у процесах та процедурах публічного управління, а місцеве самоврядування традиційно розглядається як допоміжна ланка державного управління, яка не працює, як самодостатній суб'єкт управління громадою. Незадовільний стан забезпечення місцевих громад фінансовими, інфраструктурними та інституціональними засобами створює необхідність активного пошуку інноваційних технологій та внутрішніх ресурсів розвитку.

Вищезазначена ситуація зумовлює високу актуальність даної теми, а прогресування низки проблем демократії у місцевому самоврядуванні потребує їх

комплексного вирішення з огляду на методологію вітчизняної та зарубіжної науки, розширення та систематизації досвіду в практиці та теорії публічного управління.

Мета дисертаційного дослідження полягає в розробці концептуальних основ електронного урядування в управлінні місцевими громадами.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в такому, що вперше:

– розроблено концептуальну модель впровадження електронного урядування в системі місцевих громад, яка ґрунтується на платформі взаємодії між органами місцевого самоврядування, органами державної влади, населенням громади, власниками засобів виробництва;

удосконалено:

– трактування поняття електронного урядування та пов'язаних понять, як форми та методу публічного управління, що використовується в органах місцевого самоврядування для підвищення якості публічного управління, забезпечення високої якості управлінських рішень;

– концептуальний підхід щодо реінжинірингу управлінських процедур, як процедур органів місцевого самоврядування через впровадження цифрових технологій в процес прийняття управлінських рішень, організаційно-технологічних змін в структурі публічного управління та адміністрування;

– інституціональні засади впровадження інструментів електронного урядування, де в діяльності місцевих рад та виконавчого апарату органів місцевого самоврядування, шляхом побудови нових схем взаємодії між громадою та керівниками місцевого самоврядування через використання цифрових технологій та відповідних інструментів створюється реальне підґрунтя для ефективного урядування;

Слід зауважити, що викладення матеріалу представлено у логічній, послідовній формі, літературні та законодавчі джерела, що були опрацьовані здобувачем відрізняються різноманітністю, професійне використання сучасних методів економічних досліджень забезпечили високий рівень обґрунтованості і достовірності отриманих результатів. Крім того, сформовані здобувачем в дисертаційній роботі пропозиції мають практичне значення. Дисертація має послідовну та зрозумілу структуру, а сформульовані наукові положення являють собою результат критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань.

Здобувачем також дотримано вимоги академічної доброчесності та не допущено її порушень під час дослідження.

Проведені дослідження, що знайшли відображення у кандидатській дисертації, характеризують Акімова Андрія Володимировича, як науковця високого рівня, спроможного кваліфіковано здійснювати теоретико-методичні та практичні дослідження.

Дисертаційна робота Акімова А.В. на тему: «Концептуальні основи електронного урядування в системі місцевих громад» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, що містить елементи наукової новизни, має теоретичне і практичне значення, за своїм змістом і структурою відповідає вимогам, що передбачені Тимчасовим порядком присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 (зі змінами) і може бути

рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Д.держ.упр., професор Боклаг В.А. (рецензент): Розвиток інформаційного суспільства та однієї з його ключових складових – електронного урядування, є сучасною глобальною тенденцією, яка веде до істотних змін у суспільних відносинах та в сфері публічного управління. Це вимагає прийняття низки управлінських рішень, що відповідають трансформаціям в усіх сферах життєдіяльності, зокрема, в процесах підготовки та прийняття рішень на місцевому рівні. Можна констатувати, що без ефективного розвитку електронного урядування на місцевому рівні не може бути ефективного його впровадження на загальнодержавному рівні. Впровадження електронного урядування як нової форми взаємодії влади і суспільства для підвищення якості публічно-управлінських послуг мають відбуватися на всіх рівнях ієрархії влади, але особливої уваги заслуговує місцевий рівень організації публічного управління на основі технологій електронного урядування. Прийняття управлінських рішень на основі інформаційно-комунікаційних технологій розширюють можливості участі громадян в управлінні та реалізацію права населення окремої територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення. Отже, це актуалізує проблему дослідження електронного урядування на місцевому рівні, а відтак, тема, яка подана на розгляд Акімовим А.В. є надзвичайно актуальною.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження відзначається тим, що автором визначено конкретні напрями й заходи електронного урядування в процесі реформування системи місцевого самоврядування.

Серед основних результатів, що визначають наукову новизну, потрібно відзначити такі:

- розроблено спрощену модель електронної участі суб'єктів громадян та компаній в управлінні місцевою територіальною громадою;
- встановлені основні напрями та джерела розширення об'єктної бази через участь нових, раніше пасивних соціальних груп у формуванні управлінських рішень органами місцевого самоврядування та іншими складовими елементами суб'єкта управління.

Можна відмітити, що автором вдосконалено концептуальний підхід щодо реінжинірингу управлінських процедур органів місцевого самоврядування шляхом впровадження цифрових технологій в процес прийняття управлінських рішень, організаційно-технологічних змін в структурі публічного управління; інституціональні засади впровадження інструментів електронної демократії в діяльності місцевих рад та виконавчого апарату органів місцевого самоврядування шляхом побудови нових схем взаємодії між громадою та керівниками місцевого самоврядування шляхом використання цифрових технологій.

Структура дисертаційного дослідження обумовлена завданнями та підпорядкована меті дослідження. Мета дослідження, яку окреслив здобувач, цілком відображає сутність роботи.

Незважаючи на цілісність, обґрунтованість і завершеність дисертаційного дослідження, хотілося б звернути увагу на наступні зауваження до роботи.

1. Підрозділ “2.3 Механізм електронної демократії в системі місцевого самоврядування” закінчується розглядом системи місцевого самоврядування в Канаді, який, на мою думку, у форматі даного пункту недоречний і може бути віднесений до пункту “3.1. Світовий досвід впровадження електронного урядування”.

2. Вважаю за доцільне питання реалізації концепції електронної демократії в місцевій громаді, яким автор приділяє значну увагу у “3.3. Розвиток механізмів електронної демократії на рівні місцевих громад”, зосередити у пункті “3.2. Концепція електронної демократії в системі місцевого самоврядування України”.

3. У підрозділі “3.1. Світовий досвід впровадження електронного урядування” доречно було б вказати, що саме із зарубіжного досвіду можна запровадити в Україні.

У цілому робота виконана на достатньому науковому рівні, є самостійним науковим дослідженням та носить завершений характер. Дисертаційна робота Акімова Андрія Володимировича відповідає формальним вимогам, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами) та вимогам пп. 9, 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а отже, може бути рекомендована до попереднього розгляду й захисту у спеціалізованій вченій раді.

Д.держ.упр., проф. Кравченко. (рецензент): Одним із пріоритетів розвитку України є формування інформаційного суспільства, однією з базових технологій якого є електронне урядування. Впровадження електронного урядування передбачає створення якісно нових форм організації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх взаємодію з громадянами та суб'єктами господарювання шляхом надання доступу до державних інформаційних ресурсів, можливості отримувати електронні адміністративні послуги, звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням цифрових технологій, приймати участь у формуванні та реалізації публічної політики. Питання розвитку електронного урядування в Україні набуває значної актуальності в умовах запровадження в Україні цифрових трансформацій, розвитку цифрової економіки та суспільства.

Дисертаційна робота виконана в рамках науково-дослідницьких робіт Запорізького національного університету: «Сучасні напрямки розвитку менеджменту зовнішньоекономічної діяльності в Україні» (номер державної реєстрації 0114U002650) та «Напрямки інноваційного розвитку бізнес-процесів підприємств та організацій в умовах інтернаціоналізації економіки» (номер державної реєстрації 0120U000371), в яких здобувачем особисто обґрунтовано та розширено науковий підхід до визначення понять “електронне урядування”, “архітектура електронного урядування” сформовано науково-практичний підхід до впровадження електронного урядування в публічному управлінні та, зокрема, діяльності органів місцевого самоврядування, шляхом впровадження інструментів електронного урядування серед соціальних груп, які традиційно обмежені у

використанні електронних засобів в організації та забезпеченні своєї життєдіяльності.

З огляду на це, комплексне висвітлення цієї тематики, а також ряду взаємопов'язаних аспектів є вкрай потрібним і надає дисертаційній роботі Акімова А.В. безперечної актуальності.

Актуальні проблеми дисертаційного дослідження визначили характер та перелік поставлених здобувачем мети та завдань. Зі змісту дисертаційної роботи, опублікованих наукових праць дослідження вбачається, що основні наукові положення, висновки, пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертанта, характеризуються науковою новизною.

Результатами дисертаційної роботи Акімова А.В., які характеризуються науковою новизною, є:

- підтверджено прямий взаємозв'язок між електронним урядуванням та електронною демократією;
- встановлені основні напрями та джерела розширення об'єктної бази через участь нових, раніше пасивних соціальних груп;
- удосконалено трактування електронного урядування та пов'язаних з ним понять, як форми та методу публічного управління;
- запропонований концептуальний підхід щодо реінжинірингу управлінських процедур, як процедур органів місцевого самоврядування через впровадження цифрових технологій в процес прийняття управлінських рішень;
- визначені інституціональні засади впровадження інструментів електронного урядування в діяльність органів місцевого самоврядування.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, які викладено у дисертації, обумовлена тим, що вони базуються на застосуванні концептуальних положень, що містяться в наукових працях вітчизняних і зарубіжних фахівців у сфері державного управління, економіки, тощо.

Цінність отриманих результатів дослідження підтверджена відповідними довідками про їх впровадження в діяльність органів публічного управління, закладу вищої освіти, де здійснюється підготовка магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». Результати дослідження в достатній мірі висвітлені у фахових наукових публікаціях, апробовані на міжнародних і вітчизняних науково-практичних заходах.

Відзначаючи достатньо високий рівень здійсненого дослідження, в цілому приєднуючись до висловлених зауважень шановної Валентини Андріївни, вважаємо за доцільне звернути увагу здобувача на дискусійні питання та на ті, що потребують певного уточнення.

1. В тексті п. 1.1 міститься аналіз різних підходів до визначення понять “електронне урядування”, “електронна демократія”, “інформаційні ресурси”, “цифрова трансформація”, “діджиталізація управління”, проте автор не подає власних трактувань, а також не обирає робочу дефініцію з проаналізованих варіантів.

2. Аналіз європейського досвіду впровадження електронного урядування доцільно доповнити стратегічними напрямками державної політики у сфері кібербезпеки як основи ефективної реалізації механізму реалізації електронного урядування в системі місцевих громад (п. 2.3).

3. В дисертаційній роботі «червоною ниткою» проведена позиція про те,

що інформаційна грамотність населення є необхідним реальним механізмом реалізації електронного урядування в системі місцевих громад та доводиться, що уміння використання новітніх технологій продовжує залишатися проблемою для наших громадян. Однак дослідження значно збагатилося, якщо б автор запропонував дієві механізми підвищення рівня інформаційної грамотності як особливої складової дієвості системи електронного урядування в системі місцевих громад України.

4. Високо оцінюючи доробки дисертанта щодо надання якісних адміністративних послуг, зокрема авторський план вдосконалення якості надання адміністративних послуг, бажано було б провести порівняльний аналіз вітчизняних критеріїв оцінки якості адміністративних послуг з критеріями європейських крїн для приведення системи надання електронних державних послуг до європейських стандартів.

Проте, незважаючи на висловлені зауваження, в цілому вважаю, що дисертаційна робота Акімова Андрія Володимировича відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами) та вимогам пп. 9, 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а отже, може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в разовій спеціалізованій вченій раді.

Д.держ.упр., професор Покатаєв П.С.: Вважаю, що дисертаційна робота Акімова А.В. на тему «Концептуальні основи електронної демократії в системі місцевих громад» є актуальною, має теоретичний, методичний та практичний характер, характеризується високим науковим рівнем. Цікавим є дослідження сучасних теоретичних і практичних розробок вітчизняних та зарубіжних вчених, про що свідчить використання значної кількості літературних джерел з відповідним посиланням на них у тексті дисертації.

Мають місце окремі зауваження по роботі. Пункти новизни, такі як: етапи забезпечення впровадження електронної демократії та короткострокова стратегія потребують детального розрахунку ефектів та зазначення ключових переваг їх впровадження.

Вважаю, що дисертаційна робота відповідає вимогам, що передбачені Тимчасовим порядком присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 (зі змінами), тому може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» у разовій спеціалізованій вченій раді.

Д.держ.упр., професор Болдуєв М.В.: Хочу зазначити, що дослідження є глибоким та актуальним, оскільки охоплює розгляд важливих питань щодо електронного урядування на засадах інноваційного розвитку місцевих громад.

Необхідно відзначити, що дисертантом виконано значний обсяг роботи. Досить ефективно під час дослідження були використані матеріали державних органів статистики, статистичні дані Міністерства фінансів України, матеріали Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних

вчених. Здобувач має достатню кількість публікацій з теми дослідження та виступи на науково-практичних конференціях.

Вважаю, що дисертаційна робота може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління і адміністрування» у разовій спеціалізованій вченій раді.

К.держ.упр., доцент Стрілько Я.С.: В даній роботі наведено узагальнення й нові підходи до вирішення науково-практичного завдання – обґрунтування теоретико-методичних засад і прикладних рекомендацій щодо електронного урядування на засадах інноваційного розвитку місцевих громад, що дозволяє вважати розроблені підходи актуальними і вкрай необхідними для вирішення комплексу практичних проблем стосовно впровадження цифрових технологій в місцевому самоврядуванні.

У процесі роботи над дисертацією використані сучасні методи дослідження, адекватні колу завдань, що розглядаються. Результати досліджень пройшли апробацію, мають практичне значення застосування у місцевих територіальних громадах Запорізької області, про що свідчать довідки про впровадження досліджень. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у наукових фахових виданнях, в науковому періодичному виданні іншої держави. Стиль викладання грамотний, забезпечує легкість та доступність сприйняття.

Разом з тим у дисертації є окремий недолік. На мій погляд, в рамках запропонованої концептуальної моделі слід було б зазначити схему міжбюджетних відносин, які відображають сутність розподілу ресурсів в даному контексті державної політики.

Однак, вищезазначене зауваження є несуттєвим, тому дисертаційна робота може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління» у разовій спеціалізованій вченій раді.

Д.держ.упр., доцент Кіктенко О.В.: В роботі чітко визначені мета, об'єкт дослідження, сформульовано завдання та цілі дослідження. Окремі з них є дійсно новими для науки і практики та заслуговують на увагу. В роботі вирішено актуальне наукове питання щодо впровадження моделі електронного урядування у місцевих громадах України. Позитивно оцінюю факт апробації результатів дослідження. У цілому вважаю, що робота може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління і адміністрування» у разовій спеціалізованій вченій раді.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему: «Концептуальні основи електронного урядування в системі місцевих громад», поданої на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне Управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження. Розвиток сучасного суспільства характеризується новими реаліями, які забезпечуються використанням нових інтелектуальних технологій в умовах обмеженої кількості природних ресурсів та факторів виробництва. Формуються нові види та способи публічного управління, серед яких мають місце «електронна демократія», «електронне урядування», як форми та методи управлінських відносин, їх структурна організація, системний устрій публічного управління і адміністрування, схема суспільних взаємовідносин в громадах. Значна частина суспільних відносин переміщується в інтернет-простір, що забезпечує безмежність вільного спілкування та практично необмежене місце для організації будь-якої суспільної діяльності, динаміку рухів об'єктів та суб'єктів суспільного управління, забезпечення належного управлінського впливу. В Україні, протягом всього періоду її еволюції, формуванні її як об'єкта публічного управління мав місце та значення суттєвий вплив інших держав та формування відповідних механізмів публічного управління, що не відповідали реальній ситуації та потребам українського суспільства. Інертність механізму публічного управління, недостатність ресурсів для організації адекватної системи управління зумовлює необхідність її інтенсивного розвитку, який буде зумовлений активізацією внутрішніх ресурсів, ключове місце в яких займають цифрові засоби збереження та передачі інформації. Потреба в управлінських ресурсах, технологіях для розвитку іманентна кожній соціальній формації. Місцеве самоврядування, особливо в умовах проголошеної децентралізації, є потенційно одним з найбільш демократичних управлінських інститутів, здатних сприяти досягненню компромісу між потребами громадян і державною політикою. Отже, електронна демократія в сфері діяльності органів місцевого самоврядування та громад є важливим завданням науки та практики державного управління.

Місцевим громадам не надано достатньої можливості приймати участь у процесах та процедурах публічного управління, а місцеве самоврядування традиційно розглядається як допоміжна ланка державного управління, яка не працює, як самодостатній суб'єкт управління громадою. Незадовільний стан забезпечення місцевих громад фінансовими, інфраструктурними та інституціональними засобами створює необхідність активного пошуку інноваційних технологій та внутрішніх ресурсів розвитку. Вищезазначена ситуація зумовлює високу актуальність даної теми, а прогресування низки проблем демократії у місцевому самоврядуванні потребує їх комплексного вирішення з огляду на методологію вітчизняної та зарубіжної науки, розширення та систематизації досвіду в практиці та теорії публічного управління.

Актуальність проблеми, необхідність розробки нових концептуальних підходів до впровадження електронного урядування в системі місцевих громад зумовили вибір теми, предмет, мету й завдання дисертаційної роботи. Дисертаційне дослідження спрямоване на розробку концептуальних основ електронного урядування на рівні управління місцевими громадами в умовах політичних та економічних трансформацій

Дисертацію виконано в межах науково-дослідних робіт Запорізького національного університету: «Сучасні напрямки розвитку менеджменту зовнішньоекономічної діяльності в Україні» (номер державної реєстрації 0114U002650) та «Напрямки інноваційного розвитку бізнес-процесів підприємств та організацій в умовах інтернаціоналізації економіки» (номер державної реєстрації 0120U000371).

Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації

У дисертаційній роботі вирішується актуальне наукове завдання науки державне управління, яке полягає в розробці концептуальних основ електронного урядування в управлінні місцевими громадами.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в такому:

вперше:

- підтверджено прямий взаємозв'язок між електронним урядуванням, як комплексом інноваційних інструментів публічного управління і адміністрування та електронною демократією, як платформою електронного урядування на основі місцевої територіальної громади;

- встановлені основні напрями та джерела розширення об'єктної бази через участь нових, раніше пасивних соціальних груп у формуванні управлінських рішень органами місцевого самоврядування та іншими складовими елементами суб'єкта управління місцевою територіальною громадою.

удосконалено:

- трактування електронного урядування та пов'язаних з ним понять, як форми та методу публічного управління, що використовується в органах місцевого самоврядування для підвищення якості публічного управління, забезпечення високої якості управлінських рішень;

- концептуальний підхід щодо реінжинірингу управлінських процедур, як процедур органів місцевого самоврядування через впровадження цифрових технологій в процес прийняття управлінських рішень, організаційно-технологічних змін в структурі публічного управління та адміністрування;

- інституціональні засади впровадження інструментів електронного урядування, де в діяльності місцевих рад та виконавчого апарату органів місцевого самоврядування, шляхом побудови нових схем взаємодії між громадою та керівниками місцевого самоврядування через використання цифрових технологій та відповідних інструментів створюється реальне підґрунтя для ефективного урядування;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат електронного урядування, зокрема поняття: “електронне урядування”, “електронна демократія”, “інформаційні ресурси”, “цифрова трансформація”, “діджиталізація управління”, “архітектура електронного урядування”, “платформа електронного урядування”;

- заходи у практиці цифрової трансформації для забезпечення впливу соціально-пасивної меншості в процесі здійснення публічного управління та адміністрування;

- нові підходи до організації адміністративних послуг в місцевих громадах у цифровому форматі;

- організація системи цифрового моніторингу в деяких важливих для місцевої громади та громадян сферах.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків,

рекомендацій дослідження.

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих в дисертації, їхня достовірність забезпечені:

професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеної мети: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний із попереднім і доповнює його;

використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних.

Наукові результати досить повно висвітлено у наукових публікаціях, які відповідають вимогам, що пред'являються до змісту та кількості фахових видань.

Практичне значення одержаних результатів полягає в концептуальному обґрунтуванні напрямів і джерел впровадження електронного урядування в системі органів місцевого самоврядування. Наукові результати дослідження доведено до рівня конкретних рекомендацій, положень і методик. Їх використано в практичній діяльності органів місцевого самоврядування, цифрової трансформації місцевого самоврядування, при виробленні науково-практичних рішень у системі державного управління та місцевого самоврядування в Україні.

Пропозиції щодо напрямів інформаційного забезпечення місцевого самоврядування реалізовані в діяльності Кушугумської ОТГ (довідка про впровадження №01-32/29-1 від 19.06.2021 р.), районною адміністрацією Запорізької міської ради м. Запоріжжя (довідка про впровадження № 20.01/01-19 - від 09.09.2021 р.).

Окремі теоретичні напрацювання дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Запорізького національного університету при викладанні таких дисциплін: “Публічне управління та адміністрування”, “Регіональне управління та місцеве самоврядування в Україні”, “Історія менеджменту”, (довідка про впровадження № 287/12 від 05.05.2021 р.)

Особистий внесок здобувача. Дисертація є одноосібно виконаною працею, в якій викладено авторський підхід до теоретико-прикладних положень та практичні напрями вдосконалення концептуальних основ електронного урядування в системі місцевих громад.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні матеріали та висновки дисертаційного дослідження відображені в 13 наукових працях, з них: 6 – статей в наукових фахових виданнях України, 1 – стаття в зарубіжному науковому виданні, 6 – матеріали конференцій.

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

1. Akimov, A., Mechanism of electronic democracy in the administrative services office, *lega si viata*. 2018. №7/2 (319). PP. 7-10.

2. Акімов, А.В. Електронна демократія: поняття, механізми реалізації та спроби впровадження в Україні. *Держава та регіони. Серія Державне управління*. 2017. № 3 (59). С. 163-169.

3. Акімов, А.В. Інституційні перешкоди впровадженню електронного урядування в Україні. *Держава та регіони. Серія Державне управління*. 2017. № 4 (60). С. 203-208.

4. Акімов, А.В. Електронна демократія в контексті Європейської хартії місцевого самоврядування. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління.* 2018. Том 29 (68). № 1. С. 178-182.

5. Акімов, А.В. Електронне врядування як інструмент демократизації й розвитку суспільства в інформаційному напрямку: передумови розвитку в Україні *Публічне управління і адміністрування в Україні.* 2018. Вип. 3. С. 17-20.

6. Акімов, А.В. Електронна демократія як альтернативна форма управління в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління.* 2018. Том 29 (68). № 3. С. 23-27.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

7. Акімов, А.В. Державне і муніципальне управління: теорія, методологія, практика: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 2–3 бер. 2018 р. С. 73-75.

8. Акімов, А.В. Державне управління в Україні: виклики та перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 11–12 трав. 2018 р. Запоріжжя. С. 24-27.

9. Акімов, А.В., 2018. Механізм електронної демократії як елементи забезпечення політичної комунікації. Теорія і практика сучасної науки : матеріали ІІІ міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 29–30 черв. 2018 р. Херсон. С. 38-40.

10. Akimov, A.V. 2018 Public administration: issues of theory and practice тезисы key issues of education and sciences: development prospects for ukraine and poland: International Multidisciplinary Conference, Stalowa Wola, Republic of Poland, 20-21 July 2018. Volume 1. Stalowa Wola : Izdevniciba “Baltija Publishing”, 2018. P. 36-38.

11. Акімов, А.В. Боротьба з корупцією у контексті механізмів електронної демократії. Державне управління в Україні: виклики та перспективи: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 7–8 трав. 2021 р. Запоріжжя. С. 81-83.

Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації написано грамотно. Матеріали дослідження викладені з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти та науки України.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Акімова Андрія Володимировича на тему: «Концептуальні основи електронного урядування в системі місцевих громад».

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Акімова Андрія Володимировича відповідає спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затверджених Постановою Кабінету Міністрів від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами та доповненнями від 03 квітня 2019 року №283), вимогам пп. 9,10,11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167.

3. Рекомендувати дисертаційну роботу «Концептуальні основи електронного урядування в системі місцевих громад», подану Акімовим Андрієм

Володимировичем на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

4. Пропонувати Вченій раді Класичного приватного університету клопотати про призначення:

Головою разової спеціалізованої вченої ради:

– *Мерзляк Анжелу Віталіївну*, доктора наук з державного управління, професора, директора Інституту управління Класичного приватного університету;

Офіційними опонентами:

– *Горника Володимира Гнатовича*, доктора наук з державного управління, доцента, директора інституту управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

– *Дегтяря Олега Андрійовича*, доктора наук з державного управління, доцента, професора кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Рецензенти:

д.держ.упр., професор,
професор кафедри публічного
управління та землеустрою
Класичного приватного університету

В.А. Боклаг

д.держ.упр., професор,
професор кафедри публічного
управління та землеустрою
Класичного приватного університету

Т.А. Кравченко

Головуючий на засіданні:

д.держ.упр., професор
завідувач кафедри публічного управління
та землеустрою Класичного
приватного університету

О.Г. Мордвінов

Секретар засідання:

к.держ.упр., доцент,
доцент кафедри публічного управління
та землеустрою Класичного
приватного університету

К.О. Набока

